

**Posudek bakalářské práce Šimona Dittricha:
Výrazy *vulgus*, *populus*, *turba* v Senekových *Epistulae morales***

Š. Dittrich zvolil pro bakalářskou práci téma, které je dosti obtížné nejen pro rozsáhlost základního pramene, ale i pro sémantickou bohatost zvolených výrazů – *vulgus*, *populus* a *turba*. Dalo se tedy očekávat, že zpracování bude časově náročné, neboť bude vyžadovat precizní analýzu. Předložená práce to dokazuje jednak rozsahem ((70 stran a přílohy, celkem 13 tab.), jednak hloubkou rozboru. Pro svou práci využil diplomand i několik odborných titulů a velký anglicko-latinský slovník (Oxford Latin Dictionary). Seznam sekundární literatury je však poměrně chudý.

Práce je rozvržena do pěti základních kapitol (nepočítáme-li úvod a závěr), které odpovídají počtu analyzovaných výrazů: *Vulgus* (12-21), *Populus* (22-35), *Turba* (39-56); ke třem základním výrazům byly pro úplnější rozbor doplněny ještě dva další, a to v samostatných kapitolách *Multitudo* (36-38) a *Plebs* (57-58).

V úvodní kapitole autor formuluje cíl práce. Bude sledovat, jakou skupinu lidí výraz označuje, jaké faktory ovlivňují volbu, kdy jsou tyto výrazy synonymní či naopak významově odlišné a v čem významová odlišnost spočívá. Je dobře, že stanovený cíl ještě blíže vymezil v pozn. 7, totiž že se soustředí na významy použité v oblasti etiky nikoli sociologie.

Pro interpretaci významu zkoumaných slov vybral autor celkem 41 pasáží, které považuje za relevantní, a dalších šest ve zvláštní kapitole věnované rozboru 52. listu. Každý z těchto výrazů považuje za označení pro skupinu lidí, kterou však Seneka explicitně nevymezuje. Důkladnou analýzou těchto partií zvolených většinou v patřičném rozsahu, se Š. Dittrichovi podařilo stanovit, v jakých významech Seneka dané výrazy používá, jaké jsou jejich podstatné rysy, zda mají pozitivní či negativní konotace. Pro *vulgus* se mu jeví jako zvlášť významné povrchnost a mylný úsudek (16-18). Při rozboru *populus* vystupuje do popředí snaha určit kladné a záporné konotace a obsáhle se také věnuje jednotlivým záporným rysům tohoto výrazu (28-34) a dochází ke zjištění, že skupině *populus*

chápané negativně připisuje Seneka, kromě jiných, i stejné negativní vlastnosti jako skupině *vulgus*, tj. podléhání omylu a povrchnost. Velmi zajímavá a detailně propracovaná je analýza skupiny *turba*. Kromě toho je to jediná kapitola, v níž Š. Dittrich smysluplně využil sekundární literaturu (studii P.Arenové).

Velmi pozitivně hodnotím, jakou péčí věnoval autor formulování závěrů. Dávají skutečně dobrou a ucelenou představu o tom, co vykonal a k čemu dospěl. (Poněkud rušivě působí subkapitola 7.4.2 (rozbor listu 52), domnívám se, že mohla být zařazena např. za kapitolu *Turba*.) Příkladná je doslova mravenčí práce skrytá ve 13 přiložených tabulkách. V těch tabulkách, které se vztahují k třem základním výrazům, je také v třístupňové škále vyjádřena míra negativních konotací. Bylo to jistě pracné a interpretačně namáhavé, přesto však subjektivní.

Přestože oceňuji úsilí a zájem o zvolenou problematiku, musím připojit i několik námitek a připomínek.

Pokud jde o výtky týkající formálních záležitostí, uvedu na prvním místě až příliš často se opakující upozornění na to, čím se autor bude dále zabývat. Ukázkovým příkladem je interpretace dokladu /3/. Na s. 14 se slibuje pokračování po výkladu /6/, ale tam se opět odkazuje na konec kapitoly o pár stran dále. Přitom stačilo použít obvyklé – viz dále ...

Nemohu se také smířit se spojením „lidé *vulgus*“, „lidé *turba*“.

Na s. 13 formulačně podivné - „tím o to spíše“.

Pokud jde o záležitosti interpretační, je několik míst, jejichž interpretaci považuji za diskutabilní. Vybírám 2 příklady: list 8,3 /6/ - *decipitur*; 107,2 /35/ - jde opravdu o špatný vliv?

Na hranici mezi ne zcela adekvátní interpretací a pevným ukotvením tematiky je 18,3 /21/. Podle mého názoru je to promarněná příležitost poukázat právě na to, jak Seneka s daným výrazem pracuje v souvislosti se stoickým systémem hodnot. Je třeba vzít v úvahu zaměření celého listu, neboť tady jde o výklad jedné ze základních ctností, o *temperantia* (*moderatio*). Domnívám se, že tato jistá interpretační „slepota“ (*sit venia verbo*) vyplývá z toho, že si autor ne dost ujasnil, jaké hodnoty Seneka

v Listech tematizuje, a jakým způsobem. K náležitému vymezení by také patřilo uvědomění si toho, že diskuse se pohybuje nejen na hranici se sociologií, ale i s psychologií, resp. sociální psychologií (o samozřejmosti axiologie není pochyb). Úvodní pasáže práce jsou z tohoto hlediska nedostačující.

Přes tyto kritické připomínky se domnívám, že Š. Dittrich zadaný úkol splnil v míře, jaká je v bakalářském studiu vůbec možná. Oceňuji celkové porozumění textu, práci s literaturou, rozvržení práce a iniciativní doplnění pracovními tabulkami. Práce splňuje požadavky kladené na písemnou závěrečnou práci bakalářského studia.

Doporučuji proto, aby předložená bakalářská práce Š. Dittricha byla přijata jako vhodný podklad pro obhajobu a navrhuji, aby byla hodnocena stupněm velmi dobře.

V Praze 3.9.2013

Doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.